



RICHTSNOEREN

VAN DE COMMISSIE

over de verlening van
humanitaire hulp in
overeenstemming met
beperkende maatregelen van
de EU (sancties)



Brussel, 30.6.2022
C(2022) 4486 final

Mededeling van de Commissie

**RICHTSNOEREN VAN DE COMMISSIE OVER DE VERLENING VAN
HUMANITAIRE HULP IN OVEREENSTEMMING MET BEPERKENDE
MAATREGELEN VAN DE EU (SANCTIES)**

RICHTSNOEREN VAN DE COMMISSIE OVER DE VERLENING VAN
HUMANITAIRE HULP IN OVEREENSTEMMING MET BEPERKENDE
MAATREGELEN VAN DE EU (SANCTIES)

Inhoud

1.	INLEIDING.....	2
1.1.	Waarde van deze richtsnoeren.....	2
1.2.	Hoe deze richtsnoeren moeten worden gelezen	2
1.3.	Bronnen van EU-sancties, richtsnoeren en andere relevante documenten	3
2.	ALGEMENE INFORMATIE	6
2.1.	Toepassingsgebied van de EU-sancties.....	6
2.2.	Relevante EU-sancties.....	7
2.3.	Sancties van derde landen	8
3.	EU-SANCTIES EN HUMANITAIRE HULP	9
3.1.	Soorten EU-sancties	9
3.2.	EU-sancties zijn gericht.....	10
3.3.	Verbod om tegoeden en economische middelen beschikbaar te stellen aan of ten behoeve van aangewezen personen	10
3.4.	Aangewezen personen	11
3.5.	Indirecte verstrekking van tegoeden of economische middelen.....	12
3.6.	Sectorale beperkingen	14
3.7.	Onbedoelde gevolgen van EU-sancties voor humanitaire hulp	15
3.8.	Humanitaire uitzonderingen	16
3.8.1.	Humanitaire vrijstellingen	17
3.8.2.	Afwijkingen (toestemming).....	18
3.9.	Humanitaire doeleinden.....	19
3.10.	Humanitaire uitzonderingen en niet-humanitaire projecten	20
3.11.	EU-sancties en het internationaal humanitair recht.....	21
3.12.	Verschillende soorten humanitaire programma's.....	21
3.13.	Mensen in nood (eindbegunstigden)	21
3.14.	“Geen andere opties”-situatie	22
4.	NALEVING VAN EU-SANCTIES	22
4.1.	Verplichtingen van humanitaire actoren	22

4.2. Interne procedures om de naleving van EU-sancties te waarborgen – passende zorgvuldigheid	23
4.3. Overwegingen in verband met aangewezen personen en entiteiten	23
4.4. Wie moet beschikken over interne procedures om de naleving van EU-sancties te waarborgen?	24
4.5. Aansprakelijkheid	25
4.6. Sancties en straffen	26
4.7. Verstrekken van relevante informatie	26

1. INLEIDING

Het doel van deze richtsnoeren is praktische aanwijzingen te geven over de wijze waarop de beperkende maatregelen van de EU die zijn vastgesteld uit hoofde van artikel 215 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (“EU-sancties”), moeten worden nageleefd bij het verlenen van humanitaire hulp. Deze richtsnoeren zijn gericht tot alle actoren die EU-sancties moeten naleven en die betrokken zijn bij de verlening van humanitaire hulp (“humanitaire actoren”). Tot de humanitaire actoren behoren donoren, internationale organisaties, niet-gouvernementele organisaties (ngo’s), gespecialiseerde agentschappen van de lidstaten, banken en andere bedrijven – voor zover zij betrokken zijn bij de verlening van humanitaire hulp.

1.1. Waarde van deze richtsnoeren

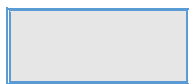
Als hoedster van de EU-Verdragen moet de Commissie erop toezien dat het EU-recht op uniforme wijze wordt toegepast op het hele grondgebied van de Unie¹. Deze richtsnoeren zijn ook van belang voor de nationale bevoegde instanties van lidstaten die belast zijn met de handhaving van sancties, met inbegrip van het opleggen van straffen en het verlenen van toestemming voor afwijkingen².

1.2. Hoe deze richtsnoeren moeten worden gelezen

Deze richtsnoeren omvatten een aantal verschillende hoofdstukken, die elk onderverdeeld zijn in specifieke punten, waarin de Commissie haar analyse geeft van specifieke kwesties in verband met EU-sancties en de mogelijke wisselwerking daarvan met de verlening van humanitaire hulp. De punten kunnen de volgende tekens bevatten:



Een pijl duidt op een kruisverwijzing naar andere relevante documenten.



Een kader bevat fictieve voorbeelden van de analyse van het onderliggende punt door de Commissie.

¹ Alleen het Hof van Justitie van de Europese Unie kan echter een bindende uitlegging van het EU-recht verstrekken.

² De lijst van nationale bevoegde instanties is opgenomen in Uitvoeringsverordening (EU) 2022/595 van de Commissie van 11 april 2022, beschikbaar op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32022R0595>.

Aan het eind van deze richtsnoeren staat een niet-limitatieve checklist van de punten die humanitaire actoren in aanmerking moeten nemen bij het uitvoeren van passende zorgvuldigheid in het kader van de naleving van sancties (zie punt 4.2).

1.3. Bronnen van EU-sancties, richtsnoeren en andere relevante documenten

EU-sancties worden vastgesteld bij besluiten en verordeningen van de Raad, die worden bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (PB), de officiële bron van het EU-recht³. De EU-sancties waarnaar in deze richtsnoeren wordt verwezen, zijn vastgelegd in de volgende handelingen⁴:

- Verordening (EU) nr. 753/2011 van de Raad (“sanctieregeling Afghanistan”)⁵;
- Verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad (“sanctieregeling Belarus”)⁶;
- Verordening (EU) 2018/1542 van de Raad (“sanctieregeling chemische wapens”)⁷;
- Verordening (EU) 2017/1509 van de Raad (“sanctieregeling Noord-Korea”)⁸;
- Verordening (EU) 2020/1998 van de Raad (“wereldwijde sanctieregeling voor de mensenrechten”)⁹;
- Verordening (EU) nr. 267/2012 van de Raad (“sanctieregeling massavernietigingswapens Iran”)¹⁰;
- Verordening (EU) nr. 359/2011 van de Raad (“sanctieregeling mensenrechten Iran”)¹¹;
- Verordening (EU) 2019/1716 van de Raad (“sanctieregeling Nicaragua”)¹²;
- Verordening (EU) nr. 401/2013 van de Raad (“sanctieregeling Myanmar/Birma”)¹³;

³ <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html?locale=nl>

⁴ Deze sancties van de EU zijn gekozen als relevante voorbeelden van de in deze richtsnoeren uiteengezette interpretatiebeginselen.

⁵ Verordening (EU) nr. 753/2011 van de Raad van 1 augustus 2011 betreffende beperkende maatregelen tegen bepaalde personen, groepen, ondernemingen en entiteiten in verband met de situatie in Afghanistan.

⁶ Verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad van 18 mei 2006 betreffende beperkende maatregelen met het oog op de situatie in Belarus en de betrokkenheid van Belarus bij de Russische agressie tegen Oekraïne.

⁷ Verordening (EU) 2018/1542 van de Raad van 15 oktober 2018 betreffende beperkende maatregelen tegen de proliferatie en het gebruik van chemische wapens.

⁸ Verordening (EU) 2017/1509 van de Raad van 30 augustus 2017 betreffende beperkende maatregelen tegen de Democratische Volksrepubliek Korea en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 329/2007.

⁹ Verordening (EU) 2020/1998 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten.

¹⁰ Verordening (EU) nr. 267/2012 van de Raad van 23 maart 2012 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 961/2010.

¹¹ Verordening (EU) nr. 359/2011 van de Raad van 12 april 2011 betreffende beperkende maatregelen tegen bepaalde personen, entiteiten en lichamen in verband met de situatie in Iran.

¹² Verordening (EU) 2019/1716 van de Raad van 14 oktober 2019 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Nicaragua.

¹³ Verordening (EU) nr. 401/2013 van de Raad betreffende beperkende maatregelen tegen Myanmar/Birma en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 194/2008.

- Verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad (“sanctieregeling Rusland”)¹⁴;
- Verordening (EU) nr. 36/2012 van de Raad (“sanctieregeling Syrië”)¹⁵;
- Verordening (EU) nr. 356/2010 van de Raad (“sanctieregeling Somalië”)¹⁶;
- Verordening (EU) nr. 269/2014 van de Raad (“sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne”)¹⁷;
- Verordening (EU) 2022/263 van de Raad (“sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk”)¹⁸;
- Verordening (EU) 2016/1686 van de Raad van 20 september 2016 (“autonome EU-sanctieregeling Al Qaida en ISIS”)¹⁹;
- Verordening (EG) nr. 881/2002 van de Raad (“VN-sanctieregeling Al Qaida en ISIS”)²⁰; en
- Verordening (EU) 2017/2063 van de Raad (“sanctieregeling Venezuela”)²¹.

Bovendien geldt dat deze richtsnoeren moeten worden gelezen in combinatie met alle hierna vermelde documenten en instrumenten. De Commissie heeft reeds uitgebreide richtsnoeren vastgesteld inzake bepaalde EU-sanctieregelingen, onder meer wat betreft de verlening van humanitaire hulp met inachtneming van de EU-sancties. De meest relevante documenten met richtsnoeren worden hieronder vermeld:

- richtsnoeren van de Commissie voor de verstrekking van humanitaire hulp in het kader van de strijd tegen de COVID-19-pandemie in situaties waarin beperkende maatregelen van de EU van toepassing zijn (2020-2021) (COVID-19-richtsnoeren)²²;

¹⁴ Verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad van 31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren.

¹⁵ Verordening (EU) nr. 36/2012 van de Raad van 18 januari 2012 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Syrië en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 442/2011.

¹⁶ Verordening (EU) nr. 356/2010 van de Raad van 26 april 2010 tot vaststelling van bepaalde specifieke beperkende maatregelen tegen sommige natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen, in het licht van de situatie in Somalië.

¹⁷ Verordening (EU) nr. 269/2014 van de Raad van 17 maart 2014 betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen.

¹⁸ Verordening (EU) 2022/263 van de Raad betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de erkenning van de niet onder het gezag van de regering vallende gebieden in de oblasten Donetsk en Luhansk van Oekraïne en het bevel aan de Russische strijdkrachten om die gebieden binnen te trekken.

¹⁹ Verordening (EU) 2016/1686 van de Raad van 20 september 2016 tot vaststelling van bijkomende beperkende maatregelen tegen ISIS (Da'esh) en Al Qaida en daarmee verbonden natuurlijke en rechtspersonen, entiteiten of lichamen.

²⁰ Verordening (EG) nr. 881/2002 van de Raad van 27 mei 2002 tot vaststelling van bepaalde specifieke beperkende maatregelen tegen sommige personen en entiteiten die banden hebben met de organisaties ISIS (Da'esh) en Al Qaida.

²¹ Verordening (EU) 2017/2063 van de Raad van 13 november 2017 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Venezuela.

²² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210813-humanitarian-aid-guidance-note_nl.pdf.

- veelgestelde vragen van de Commissie over beperkende maatregelen van de EU in Syrië (“FAQ’s Syrië”)²³;
- richtsnoeren van de Commissie voor de tenuitvoerlegging van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten (“Wereldwijde richtsnoeren voor de mensenrechten”)²⁴;
- richtsnoeren van de Commissie voor de tenuitvoerlegging van sommige bepalingen van de Sanctieregeling Myanmar/Birma (“Richtsnoeren sanctieregeling Myanmar/Birma”)²⁵; en
- advies van de Commissie van 8 juni 2021 betreffende artikel 2, lid 2, van Verordening (EU) nr. 269/2014 van de Raad (“advies van de Commissie van 8 juni 2021”)²⁶.

Daarnaast worden door de Commissie de volgende hulpmiddelen onderhouden of beschikbaar gesteld om te navigeren door EU-sancties:

- de overzichtskaart van EU-sancties, een interactieve kaart van EU-sancties, met geconsolideerde versies van Raadsverordeningen (“overzichtskaart van EU-sancties”)²⁷;
- de gegevensbank voor financiële sancties, met een geactualiseerde geconsolideerde lijst van alle aangewezen personen en entiteiten die onderworpen zijn aan bevrozing van vermogensbestanddelen en een verbod om tegoeden aan hen beschikbaar te stellen²⁸;
- het humanitair contactpunt op EU-niveau, een mailbox waar humanitaire actoren verzoeken om informatie in verband met humanitaire afwijkingen kunnen indienen (“EU-contactpunt”)²⁹.
- een factsheet over de procedures van de lidstaten om humanitaire afwijkingen van de beperkende maatregelen van de EU toe te staan, een niet-officiële samenvatting van

²³ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/170901-faqs-restrictive-measures-syria_en.pdf.

²⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/201217-human-rights-guidance-note_en.pdf. De overzichtskaart van EU-sancties is ontwikkeld door het Estse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2017.

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210511-restrictive-measures-myanmar-guidance-note_en.pdf.

²⁶ Beschikbaar op: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210608-ukraine-opinion_nl.pdf. Op de speciale website inzake sancties heeft de Commissie ook juridische adviezen over een aantal kwesties gepubliceerd; deze zijn beschikbaar op https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200526-risk-management-guide_en_0.pdf.

²⁷ <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

²⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/fsd/fsf#!/files>

²⁹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/eu-level-contact-point-humanitarian-aid-environments-subject-eu-sanctions_en

de procedures die de lidstaten hebben vastgesteld om toestemming voor een afwijking voor humanitaire doeleinden te verlenen (“factsheet over afwijkingen”)³⁰;

- de richtsnoeren inzake de beginselen van risicobeheer voor het sturen van humanitaire fondsen naar Syrië en soortgelijke rechtsgebieden met een hoog risico (“richtsnoeren voor risicobeheer”)³¹;
- veelgestelde vragen over de economische sancties tegen Rusland (“FAQ’s Rusland”)³²; en
- vragen en antwoorden over passende zorgvuldigheid met betrekking tot beperkende maatregelen voor EU-bedrijven die zakendoen met Iran (“vragen en antwoorden over passende zorgvuldigheid bij het zakendoen met Iran”)³³.

Humanitaire actoren moeten ook rekening houden met de beste praktijken van de Raad van de EU voor de doeltreffende implementatie van beperkende maatregelen (“beste praktijken van de Raad van de EU”)³⁴, de informatieve nota over de opheffing van de EU-sancties in het kader van het gezamenlijk alomvattend actieplan (JCPOA)³⁵ en de vragen en antwoorden over de wereldwijde sanctieregeling voor de mensenrechten, opgesteld door de Europese Dienst voor extern optreden (EEAS)³⁶.

2. ALGEMENE INFORMATIE

2.1. Toepassingsgebied van de EU-sancties

EU-instellingen, lidstaten, burgers van de lidstaten, rechtspersonen en entiteiten die onder de jurisdictie van een lidstaat vallen en iedereen die op het grondgebied van de EU actief is, moeten zich aan de EU-sancties houden. Dit geldt voor burgers van de Europese Unie die bijvoorbeeld voor een ngo werken, ngo’s die zijn opgericht volgens het recht van een lidstaat of ngo’s die zijn opgericht volgens het recht van een derde land, die humanitaire hulp verlenen via operaties die geheel of gedeeltelijk op het grondgebied van de EU worden georganiseerd³⁷.

³⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/eu-restrictive-measures-humanitarian-derogations-factsheet_en

³¹ Niet-officiële richtsnoeren ondersteund door de Commissie, beschikbaar op https://ec.europa.eu/info/files/200526-risk-management-guide_en

³² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en

³³ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/faqs-restrictive-measures-iran_en.pdf

³⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8519-2018-INIT/nl/pdf>.

³⁵ https://www.eeas.europa.eu/iran/information-note-lifting-eu-sanctions-under-joint-comprehensive-plan-action-jcpoa_en?s=3225.

³⁶ https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-eu-global-human-rights-sanctions-regime_en.

³⁷ EU-sanctieregelingen bevatten altijd een standaardartikel waarin het toepassingsgebied van deze bevoegdheid wordt omschreven. Dat artikel luidt als volgt: “de verordening is van toepassing op het grondgebied van de lidstaten, met inbegrip van hun luchtruim; aan boord van vliegtuigen of vaartuigen die onder de rechtsbevoegdheid van een lidstaat vallen; op iedere burger van een lidstaat; op alle volgens

Als instrument van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) van de EU wordt van EU-sancties verwacht dat zij druk uitoefenen op bepaalde personen of entiteiten wier gedrag de EU-sancties beogen te ontmoedigen of te veranderen. Zij zijn echter niet extraterritoriaal van toepassing. Met andere woorden, humanitaire actoren die niet onder het toepassingsgebied van de EU-sancties vallen, hoeven de EU-sancties niet na te leven. Een humanitaire actor die middelen ontvangt van een instelling van de EU of van een lidstaat in het kader van een donorovereenkomst waarin een sanctienalevingsclausule is opgenomen, is echter daardoor contractueel verplicht de EU-sancties na te leven³⁸.

2.2. Relevante EU-sancties

Alle EU-sancties moeten te allen tijde worden nageleefd. Natuurlijke personen, rechtspersonen, entiteiten en lichamen kunnen zijn aangewezen (aangeduid als “aangewezen personen”) op grond van een of meer sanctieregelingen, met inbegrip van thematische sanctieregelingen. Humanitaire actoren mogen de passende zorgvuldigheid betreffende de naleving van sancties (zie punt 4.2) niet beperken tot de EU-sancties die in de titel de naam dragen van het land waar de humanitaire operatie wordt uitgevoerd (bv. de sanctieregeling Syrië voor operaties in Syrië). Bovendien zijn bepaalde EU-sancties niet in de eerste plaats aan een specifieke regio of aan een specifiek land gebonden, aangezien zij financiële sancties opleggen aan personen en entiteiten die op verschillende gebieden of op wereldschaal werkzaam zijn³⁹.

Toch zijn bepaalde EU-sancties per definitie meer relevant voor bepaalde specifieke humanitaire operaties en moeten zij meer aandacht krijgen vóór en tijdens de verlening van humanitaire hulp. Als voorbeeld kunnen worden genoemd EU-sanctieregelingen waarbij sectorale beperkingen worden opgelegd aan producten die moeten worden uitgevoerd naar of worden gebruikt in het derde land waar humanitaire hulp wordt verleend, of financiële beperkingen ten aanzien van aangewezen personen die in dat land actief zijn. Humanitaire actoren moeten hun deskundigheid aanwenden om vast te stellen welke EU-sancties in het bijzonder relevant zijn voor een humanitair project van groter belang, en zo nodig de hulp van hun nationale bevoegde instantie inroepen. De “identificatiegegevens” (d.w.z. persoonsgegevens of andere informatie) van aangewezen personen en entiteiten kunnen ook dienstig zijn om voor de betrokken activiteiten de relevante EU-sanctieregelingen, en derhalve het toepassingsgebied van de geldende sancties, te identificeren.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), hoofdstuk Syrië, vraag 23; hoofdstuk Iran, vraag 17; hoofdstuk Terrorismebestrijding, vragen 14 en 15.

Geval 1: humanitaire actoren die hulp verlenen in Syrië moeten in de eerste plaats aandacht besteden aan de maatregelen die zijn voorzien in de sanctieregeling Syrië. Zij moeten echter ook aandacht besteden aan op grond van de VN-sanctieregeling Al Qaida en ISIS, de autonome EU-

het recht van een lidstaat erkende of opgerichte entiteiten; en op elke entiteit, ten aanzien van alle geheel of gedeeltelijk binnen de EU verrichte zakelijke transacties” (zie bijvoorbeeld artikel 35 van de sanctieregeling Syrië).

³⁸ Zie in dit verband eindnoot XVII in het “Factsheet over procedures van de lidstaten om humanitaire afwijkingen van de beperkende maatregelen van de EU toe te staan (sancties)”, beschikbaar op https://ec.europa.eu/info/publications/eu-restrictive-measures-humanitarian-derogations-factsheet_nl

³⁹ Bijvoorbeeld de VN-sanctieregeling Al Qaida en ISIS.

sanctieregeling Al Qaida en ISIS en de sanctieregeling chemische wapens aangewezen personen, aangezien sommige van die personen actief zijn in Syrië.

Geval 2: humanitaire actoren die hulp verlenen in de niet door de overheid gecontroleerde gebieden van de oblast Luhansk in Oekraïne moeten bijzondere aandacht besteden aan de sectorale beperkingen op grond van de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk en aan op grond van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne aangewezen personen of entiteiten.

Geval 3: humanitaire actoren die evacuatievluchten uit Syrië organiseren, moeten nagaan of voor Syrische luchtvaartmaatschappijen sancties gelden op grond van de sanctieregeling Belarus.

2.3. Sancties van derde landen

Het EU-recht schrijft niet voor dat humanitaire actoren die onder het toepassingsgebied van de EU-sancties vallen, de sancties van derde landen naleven. Humanitaire actoren zijn vrij om zich aan deze sancties te houden, met uitzondering van de sancties die zijn opgenomen in de bijlage bij Verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad (“EU-blokkeringsverordening”)⁴⁰.

Door de VN-Veiligheidsraad op grond van hoofdstuk VII van het Handvest van de Verenigde Naties vastgestelde sancties worden in EU-recht omgezet bij besluiten en verordeningen van de Raad. Humanitaire actoren zijn gebonden door de EU-omzetting van deze VN-sancties.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), hoofdstuk Iran, vraag 18, en hoofdstuk Venezuela, vraag 14.

Geval 1: een humanitaire actor van de EU verleent humanitaire hulp in Venezuela. Die actor moet ervoor zorgen dat geen tegoeden of economische middelen beschikbaar worden gesteld aan op grond van EU-sancties aangewezen personen, met name op grond van de sanctieregeling Venezuela. Die humanitaire actor van de EU kan naar eigen goeddunken besluiten ervoor te zorgen dat geen tegoeden worden verstrekt aan op grond van sancties van derde landen aangewezen personen.

⁴⁰ Verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad van 22 november 1996 tot bescherming tegen de gevolgen van de extraterritoriale toepassing van rechtsregels uitgevaardigd door een derde land en daarop gebaseerde of daaruit voortvloeiende handelingen. Die verordening biedt bescherming tegen de gevolgen van in de bijlage erbij vermelde buitenlandse wetgeving aan personen in de EU die zich bezighouden met rechtmatige internationale handel en/of kapitaalverkeer met Iran en Cuba, en alle daarmee samenhangende commerciële activiteiten. De Commissie kan tevens overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad toestemming verlenen voor de naleving van dergelijke buitenlandse sancties. Nadere informatie is beschikbaar op de website van de Commissie https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/blocking-statute_en.

3. EU-SANCTIES EN HUMANITAIRE HULP

3.1. Soorten EU-sancties

EU-sancties bestaan onder meer⁴¹ uit een verbod om bepaalde bedrijfsactiviteiten uit te voeren. Deze kunnen de vorm aannemen van:

- “individuele financiële sancties”; of
- “sectorale sancties” of “economische sancties”.

Individuele financiële sancties bestaan uit bevrozing van vermogensbestanddelen en een verbod om tegoeden en economische middelen beschikbaar te stellen aan of ten behoeve van specifieke aangewezen personen. Voor de meeste humanitaire actoren is laatstgenoemde de meest relevante bepaling⁴². Een dergelijk verbod kan betrekking hebben op tegoeden die aan aangewezen personen worden verstrekt voor het contracteren van diensten die noodzakelijk zijn voor de verlening van humanitaire hulp aan eindbegunstigden (zie punt 3.3).

Sectorale sancties zijn bredere beperkingen op bepaalde bedrijfsactiviteiten in specifieke economische sectoren. Zij kunnen betrekking hebben op het verbod voor de humanitaire actor om bepaalde goederen naar het land waar deze actief is te brengen (uitvoer) en/of te gebruiken of om bepaalde diensten te verlenen.

Het belangrijkste verschil tussen de twee soorten EU-sancties is dat individuele financiële sancties betrekking hebben op de verstrekking van tegoeden en economische middelen aan duidelijk geïdentificeerde personen, terwijl sectorale sancties gewoonlijk een beperking inhouden van het aangaan van bepaalde zakelijke transacties met of het verlenen van diensten aan wie dan ook in een specifiek derde land.

Geval 1: de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne omvat alleen individuele financiële sancties.

Geval 2: de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk omvat alleen sectorale sancties.

Geval 3: de sanctieregeling Syrië omvat zowel sectorale als individuele financiële sancties.

⁴¹ De in deze richtsnoeren genoemde beperkende maatregelen zijn opgenomen in de verordeningen van de Raad die uit hoofde van artikel 215 VWEU zijn vastgesteld. Het overeenkomstige raadsbesluit kan tevens reisverboden voor bepaalde personen en wapenembargo's omvatten, die echter niet het voorwerp van deze richtsnoeren vormen.

⁴² Bevrozing van vermogensbestanddelen houdt in dat marktdeelnemers in de EU moeten voorkomen dat zij met tegoeden of economische middelen omgaan op enigerlei wijze die ertoe leidt dat de kenmerken ervan zodanig worden gewijzigd dat de tegoeden (door wie dan ook) kunnen worden gebruikt. Hoewel het voor de meeste humanitaire actoren onwaarschijnlijk is dat zij tegoeden of economische middelen van aangewezen personen in bezit hebben, moeten zij zich niettemin houden aan de maatregelen tot bevrozing van vermogensbestanddelen.

3.2. EU-sancties zijn gericht

EU-sancties zijn gericht. Zij verbieden slechts specifieke acties alsmede het bewust of opzettelijk deelnemen aan activiteiten die ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de verbodsbepalingen worden omzeild. Met name houden EU-sancties geen “geencontactbeleid” in.

Geval 1: Humanitaire actoren mogen artikelen voor humanitaire hulp uitvoeren naar Nicaragua, aangezien de sanctieregeling Nicaragua niet in sectorale beperkingen voorziet. Daarbij geldt echter de restrictie dat die artikelen voor humanitaire hulp niet direct of indirect beschikbaar mogen worden gesteld aan of ten behoeve van aangewezen personen (verbod om tegoeden of economische middelen beschikbaar te stellen).

3.3. Verbod om tegoeden en economische middelen beschikbaar te stellen aan of ten behoeve van aangewezen personen

Op grond van deze maatregel is het verboden tegoeden of economische middelen direct of indirect beschikbaar te stellen aan aangewezen personen, door schenking, verkoop, ruil of op enigerlei andere wijze, ook niet in ruil voor de eigen middelen van de aangewezen persoon.

De begrippen “tegoeden” en “economische middelen” worden in gestandaardiseerde en ruime zin gedefinieerd in de EU-sancties⁴³ en door de gerechtelijke EU-instanties in ruime zin uitgelegd⁴⁴. Onder “tegoeden” vallen financiële activa van enigerlei aard, zoals geld, ongeacht de munteenheid en de vorm (bv. contant geld, cheques), alsmede kredieten en deposito’s, verstrekt in enigerlei vorm, ook via het gebruik van informele geldovermakingssystemen zoals havaleh/hawala/xawala/xawilaad/hundi⁴⁵ of andere vormen van geldoverdracht naar contant geld. Onder “economische middelen” worden alle vermogensbestanddelen verstaan die niet als tegoeden kunnen worden aangemerkt, maar die kunnen worden gebruikt om tegoeden, goederen of diensten te verkrijgen. Goederen, met inbegrip van goederen die nodig zijn voor humanitaire hulp, kunnen in deze categorie vallen, aangezien zij, indien zij worden geleverd aan een aangewezen persoon, door deze laatste kunnen worden verkocht of geruild tegen tegoeden of diensten. Om als “economisch middel” te kunnen worden aangemerkt, hoeft niet te worden bewezen dat een vermogensbestanddeel wordt gebruikt om tegoeden te verkrijgen. In het algemeen houdt

⁴³ Zie bijvoorbeeld artikel 1, punten d) en g), van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten.

⁴⁴ De rechterlijke instanties van de EU hebben geoordeeld “dat het begrip “tegoeden en economische middelen” ook een ruime betekenis heeft, die middelen van elke aard omvat, ongeacht met welk middel zij zijn verkregen”. Zie bv. zaak C-168/17, SH, arrest van 17 januari 2019, ECLI:EU:C:2019:36, punt 53; naar analogie zaak C-550/09, E en F, arrest van 29 juni 2010, ECLI:EU:C:2010:382, punt 69; en meer recent, wat “bevrozing van tegoeden” betreft, zaak C-340/20, Bank Sepah, arrest van 11 november 2021, ECLI:EU:C:2021:903, punt 43.

⁴⁵ Dit zijn waardeoverdrachtsystemen die gebaseerd zijn op informele netwerken van geldmakelaars.

elke zakelijke transactie met een aangewezen persoon waarschijnlijk een uitwisseling van goederen of economische middelen in.

Humanitaire actoren mogen geen goederen of economische middelen (bv. goederen) verstrekken aan een aangewezen persoon, ook niet als die persoon (als “tussenpersoon”) geacht wordt deze te verstrekken aan personen in nood⁴⁶. Een belangrijke uitzondering op deze regel geldt wanneer deze persoon kan worden aangemerkt als “eindbegunstigde” op grond van het internationaal humanitair recht (zie punt 3.13) of wanneer de relevante verordening voorziet in humanitaire uitzonderingen voor dergelijke specifieke omstandigheden (zie punt 3.8 en ook punt 3.14).

Op grond van EU-sancties is het niet verboden contacten te onderhouden met aangewezen personen, zolang aan hen of ten behoeve van hen, direct of indirect, geen goederen of economische middelen ter beschikking worden gesteld (zie punt 3.2). Humanitaire actoren moeten echter uiterste voorzichtigheid betrachten wanneer zij contact hebben met aangewezen personen die betrokken zijn bij de verlening van humanitaire hulp, en er bijvoorbeeld voor zorgen dat deze personen geen goederen of diensten ontvangen of kennis verwerven die kunnen worden gebruikt om goederen te verkrijgen.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), deel I van alle hoofdstukken;

Geval 1: het is verboden om logistieke diensten van een aangewezen bedrijf te contracteren voor het vervoer van materiaal voor humanitaire hulp in ruil voor geld.

Geval 2: het is verboden medische hulpmiddelen te schenken aan een aangewezen persoon, tenzij het een eindbegunstigde van hulp betreft (d.w.z. een persoon die humanitaire hulp nodig heeft).

Geval 3: het is verboden om als arts te werken voor een aangewezen groep of organisatie, als die groep daardoor middelen verwerft (bijvoorbeeld door patiënten te laten betalen voor de hulp).

Geval 4: het is niet verboden om met een aangewezen persoon bijeen te komen om de praktische aspecten te bespreken van de verlening van humanitaire hulp aan mensen in nood die zich bevinden in gebieden die onder diens zeggenschap staan. Die persoon mag echter onder meer geen goederen, goederen, opleidingen of andere diensten of kennis ontvangen waaruit zij financieel voordeel kan halen.

3.4. Aangewezen personen

De namen en identificatiegegevens van aangewezen personen staan in een bijlage bij de verordening van de Raad tot vaststelling van EU-sancties, samen met de specifieke redenen waarom deze personen op die lijst zijn geplaatst (motivering). De Raad van de EU of de Commissie is verantwoordelijk voor het wijzigen van die bijlagen door middel van rechtshandelingen die in het *Publicatieblad van de Europese Unie* worden bekendgemaakt.

⁴⁶ Zie voor dit specifieke geval punt 3.5 over indirecte verstrekking van goederen of economische middelen.

De namen en identiteitsgegevens van de aangewezen personen worden ook vermeld op de overzichtskaart van EU-sancties en in de gegevensbank voor financiële sancties (zie punt 1.3).

De lijst van aangewezen personen kan een verscheidenheid aan “doelwitten” omvatten, waaronder personen, bedrijven, paramilitaire troepen, militaire facties, staatsorganen en niet-internationaal erkende entiteiten, alsmede allerlei groepen, waaronder nep-liefdadigheidsinstellingen⁴⁷.

3.5. Indirecte verstrekking van tegoeden of economische middelen

Tegoeden en economische middelen mogen noch direct, noch indirect aan aangewezen personen worden verstrekt, tenzij die personen kunnen worden aangemerkt als personen die humanitaire hulp nodig hebben (“eindbegunstigden”) (zie punt 3.13) of wanneer de desbetreffende verordening in humanitaire uitzonderingen voorziet (zie punt 3.8 en ook punt 3.14). Humanitaire actoren mogen aan een persoon bijvoorbeeld geen tegoeden verstrekken als die persoon ze vervolgens beschikbaar stelt aan een aangewezen persoon of aan andere personen die ze uiteindelijk beschikbaar stelt aan een aangewezen persoon. De EU-sancties kennen geen beperking van deze verplichting. Humanitaire actoren, alsook alle andere actoren die de EU-sancties moeten naleven, worden verantwoordelijk gesteld als iemand die tegoeden of economische middelen van hen ontvangt, deze tegoeden of economische middelen op een bepaald moment ter beschikking stelt van een aangewezen persoon⁴⁸. De aansprakelijkheid van de humanitaire actor zou echter uitgesloten zijn als hij aantoont dat hij dit resultaat niet kende of redelijkerwijs niet had kunnen vermoeden (zie punt 4.5).

In dit verband moeten twee specifieke situaties in aanmerking worden genomen.

- Niet aangewezen personen die in handen zijn van of onder zeggenschap staan van een aangewezen persoon

Een typisch geval van het indirect verstrekken van tegoeden of economische middelen aan een aangewezen persoon doet zich voor wanneer een niet-aangewezen bedrijf in handen is van of onder de directe of indirecte zeggenschap staat van een aangewezen bedrijf of persoon. De Commissie heeft een aantal documenten gepubliceerd waarin voorbeelden worden gegeven van criteria aan de hand waarvan kan worden bepaald of een ontvanger van tegoeden of economische middelen in handen is van of onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon; de beste praktijken van de Raad van de EU behandelen dit aspect ook (zie de referentie verderop). Indien aan een van deze voorwaarden is voldaan, moeten de humanitaire actoren afzien van het beschikbaar stellen van tegoeden of economische middelen aan dat niet-aangewezen bedrijf, tenzij de humanitaire actor vaststelt dat de tegoeden of economische middelen niet zullen worden gebruikt door of ten behoeve van de aangewezen persoon. Er kunnen tevens humanitaire uitzonderingen gelden (zie de punten 3.8 en 3.14).

Hoewel de meeste gevallen betreffende eigendom en zeggenschap betrekking hebben op bedrijven die onder zeggenschap staan van particulieren of van andere bedrijven, kan het ook zijn dat een humanitaire actor moet nagaan of een in een derde land gevestigde

⁴⁷ Zie bijvoorbeeld de vermelding “Global Relief Foundation” in bijlage I bij de VN-sanctieregeling Al Qaida en ISIS.

⁴⁸ Zie hoofdstuk 4 van deze richtsnoeren over de naleving van sancties.

rechtspersoon (ongeacht of deze naar privaatrecht of naar publiekrecht is opgericht) onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon met een openbare functie in dat land (bv. een aangewezen minister). In dit verband zij erop gewezen dat EU-sancties doelgericht zijn en dat de aanwijzing van een persoon niet gelijkstaat met de aanwijzing van de staatstak die hij of zij *pro tempore* vertegenwoordigt. De humanitaire actor moet echter gebruikmaken van de bovengenoemde criteria inzake eigendom en zeggenschap en van elke andere geschikte indicator om te beoordelen of de aangewezen persoon met een openbare functie zeggenschap heeft over de juridische entiteit van de staat die de tegoeden of economische middelen ontvangt. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien de aangewezen persoon in zijn of haar rol de macht heeft om die tegoeden aan zichzelf te besteden of ze voor zijn of haar eigen voordeel te gebruiken.

➔ [advies van de Commissie van 8 juni 2021](#); [Beste praktijken van de Raad van de EU](#), deel B.VIII; [FAQ's Rusland](#), deel B. Individuele financiële maatregelen.

Geval 1: het is verboden om in ruil voor geld diensten te betrekken van een niet-aangewezen leverancier die onder zeggenschap staat van een aangewezen militaire vleugel van een politieke partij die de facto zeggenschap heeft over een grondgebied, of van een aangewezen ondernemer.

Geval 2: het is verboden goederen (economische middelen) voor humanitaire hulp te verstrekken aan een overheidsentiteit in een derde land in de wetenschap dat de entiteit deze zal doorgeven aan een aangewezen organisatie die, naast haar militaire rol, optreedt als civiele beschermings- en humanitaire organisatie in het land.

Geval 3: het is verboden tegoeden voor humanitaire hulp over te maken naar de bankrekening in een derde land waarvan een regeringslid een aangewezen persoon is, indien bekend is dat dit regeringslid direct of indirect toegang zal hebben tot die tegoeden.

- Belastingen

Humanitaire actoren kunnen worden verplicht belastingen, invoerrechten of andere vergoedingen te betalen aan plaatselijke overheden voor het uitvoeren van humanitaire operaties in derde landen. Belasting betalen in een omgeving waar sancties gelden, is *op zich* niet verboden. Humanitaire actoren moeten zich er echter van vergewissen dat het betaalde geld niet beschikbaar wordt gesteld aan of ten behoeve van aangewezen personen. Bijzondere aandacht moet worden geschonken aan EU-sancties waaronder ook aangewezen personen vallen met overheidsfuncties in het land waar humanitaire hulp zal worden verleend of die informele overheidsfuncties bekleden.

Per geval moet worden nagegaan of er een duidelijk verband kan worden gelegd tussen de desbetreffende belastingen en de bevoegdheid van de aangewezen personen om toegang te krijgen tot de onderliggende tegoeden. Humanitaire actoren moeten rekening houden met de specifieke kenmerken van de desbetreffende situatie in het derde land ten aanzien waarvan sancties van kracht zijn en waar de belastingen worden geïnd. Er kunnen tevens humanitaire uitzonderingen gelden (zie de punten 3.8 en 3.14, en punt 4.5. betreffende de beperking van aansprakelijkheid).

Geval 1: humanitaire actoren moeten zorgvuldig nagaan of met het verstrekken van middelen voor zogenaamde “invoerrechten” die door een aangewezen militaire commandant in Syrië worden opgelegd om het vervoer van humanitaire hulpgoederen naar een kamp onder zijn zeggenschap mogelijk te maken, tegoeden beschikbaar worden gesteld aan een aangewezen persoon, hetgeen waarschijnlijk wel het geval is.

Geval 2: humanitaire actoren moeten ervoor zorgen, en zo nodig bevestiging vragen aan de nationale bevoegde instantie, dat de bedragen die op de loonstrook van hun lokale personeel in Nicaragua worden ingehouden als “belasting op arbeid”, niet ten goede komen aan op grond van de sanctieregeling Nicaragua of andere EU-sanctieregelingen aangewezen personen.

3.6. Sectorale beperkingen

Dergelijke beperkingen houden doorgaans in dat het verboden is goederen in te voeren uit, uit te voeren naar of aan te kopen in bepaalde derde landen, deze daar te leveren of te gebruiken, of bepaalde diensten te verrichten. Een lijst van de relevante goederen en diensten die niet mogen worden verhandeld, met de overeenkomstige codes van de gecombineerde nomenclatuur⁴⁹, is in het algemeen opgenomen in de bijlagen bij de relevante EU-sanctievoorordeningen. Bij twijfel over de specifieke code van de gecombineerde nomenclatuur (“GN-code”) die van toepassing is op de goederen⁵⁰, dienen humanitaire actoren de fabrikant of hun nationale bevoegde instantie om de nodige opheldering te vragen. Slechts een beperkt aantal EU-sancties omvat sectorale beperkingen. De meest relevante sectorale beperkingen in landen waar gewoonlijk humanitaire hulp wordt verleend, zijn de volgende:

Sanctieregeling Syrië

- aankoop van brandstof, mogelijk noodzakelijk voor plaatselijk vervoer;
- uitvoer van vliegtuigbrandstof, mogelijk noodzakelijk voor evacuaties;
- bouw van nieuwe elektriciteitscentrales;
- verlening van bankdiensten, mogelijk noodzakelijk voor het overmaken van tegoeden voor humanitaire operaties; en
- uitvoer van chemicaliën, mogelijk noodzakelijk als grondstof voor de verwerking van bepaalde producten, zoals ontsmettingsmiddelen.

Sanctieregeling massavernietigingswapens Iran

⁴⁹ Zie voor de gecombineerde nomenclatuur https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/customs-tariff/combined-nomenclature_en

⁵⁰ Humanitaire actoren moeten zich ervan bewust zijn dat diensten geen GN-code hebben.

- uitvoer van bepaalde computers en producten voor tweërlei gebruik, mogelijk noodzakelijk als hulpmiddelen bij de verlening van humanitaire hulp.

Sanctieregeling Noord-Korea

- limiet op het overmaken van tegoeden naar Noord-Korea.

Sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk

- uitvoer en gebruik van telecommunicatie- en transportproducten, mogelijk noodzakelijk als hulpmiddelen bij de verlening van humanitaire hulp.

Sectorale beperkingen op de invoer, de uitvoer, de levering, de verkoop en het gebruik van goederen omvatten doorgaans beperkingen op de verstrekking van financiering, financiële bijstand, onderhoud, makelaarsdiensten en technische bijstand voor de onderliggende producten. Een aantal EU-sancties omvat beperkingen op producten voor tweërlei gebruik. In dat geval gelden specifieke uitvoervergunningsprocedures die worden afgehandeld door de douaneautoriteiten van de lidstaten van waaruit de goederen het EU-grondgebied verlaten. De uitvoer en levering van beschermende producten is doorgaans vrijgesteld van de algemene beperkingen betreffende uitrusting die kan worden gebruikt voor binnenlandse repressie, indien de producten uitsluitend zijn bestemd voor humanitair gebruik⁵¹.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), hoofdstukken Syrië, Iran.

Geval 1: het is verboden waterpompen met GN-code 8413 uit te voeren naar niet onder het gezag van de regering vallende gebieden in de oblast Luhansk, tenzij een humanitaire uitzondering van toepassing is.

Geval 2: het is verboden generatoren met GN-code ex 8501 te leveren voor gebruik bij de bouw of installatie van nieuwe elektriciteitscentrales in Syrië.

3.7. Onbedoelde gevolgen van EU-sancties voor humanitaire hulp

De sancties van de EU zijn gericht tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor het beleid of de acties die de EU wil beïnvloeden, zoals beslissers of leidinggevende personen in het bedrijfsleven. De EU streeft ernaar potentiële onbedoelde negatieve gevolgen van de beperkende maatregelen van de EU voor het humanitaire optreden zo veel mogelijk te voorkomen, en indien die effecten onvermijdbaar zijn, de impact ervan te beperken. Daarom worden door de EU-sancties geen sectorale maatregelen opgelegd aan de handel in goederen die nodig zijn voor humanitaire hulpverlening, zoals het verstrekken van medische bijstand, geneesmiddelen of medische hulpmiddelen, en zijn de sancties ook niet gericht tegen onpartijdige humanitaire organisaties die handelen in overeenstemming met de humanitaire beginselen en het internationale humanitaire recht.

⁵¹ Zie bijvoorbeeld artikel 1 sexies van de sanctieregeling Belarus. Verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweërlei gebruik (herschikking).

Bepaalde sectorale beperkingen kunnen echter van toepassing zijn op de handel in sectoren die nauw verband houden met humanitaire hulp (bv. in verband met brandstoffen, banktransacties, financiering, uitvoer van bepaalde uitrusting voor telecommunicatie). In andere gevallen kunnen humanitaire producten geschikt zijn voor tweërlei gebruik (d.w.z. militair en civiel gebruik). In die gevallen kunnen EU-sancties voorzien in humanitaire uitzonderingen, die kunnen bestaan uit vrijstellingen of afwijkingen (zie de punten 3.8 en 3.14)⁵².

3.8. Humanitaire uitzonderingen

Humanitaire uitzonderingen zijn bepalingen in EU-sancties die humanitaire actoren toestaan acties uit te voeren waarvoor anderszins beperkende maatregelen gelden, op voorwaarde dat deze een humanitair doel hebben. EU-sancties kunnen voorzien in twee categorieën van uitzonderingen: vrijstellingen en afwijkingen (zie de punten 3.8.1 en 3.8.2 voor nadere bijzonderheden) Het vermelden van humanitaire uitzonderingen betekent niet dat humanitaire actoren zich niet mogen beroepen op andere uitzonderingsbepalingen die mogelijk in een EU-sanctieregeling zijn opgenomen, mits aan de voorwaarden daarvoor is voldaan.

Uitzonderingen kunnen gelden voor alle humanitaire actoren (bv. de sanctieregeling Afghanistan)⁵³ of alleen voor specifieke categorieën (bv. de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne, de sanctieregeling Syrië of de sanctieregeling Somalië)⁵⁴. Bij twijfel over de reikwijdte van een uitzonderingsbepaling dient de humanitaire actor contact op te nemen met de relevante nationale bevoegde instantie(s). Wanneer humanitaire actoren gebruikmaken van een humanitaire uitzondering, moeten zij rekening houden met de volgende beginselen:

- uitzonderingen moeten strikt worden toegepast, om de doelstellingen van EU-sancties niet te ondermijnen⁵⁵. Humanitaire actoren moeten altijd zoeken naar oplossingen die de EU-sancties niet overtreden. Humanitaire actoren moeten derhalve in de eerste plaats humanitaire hulp in bepaalde banen leiden via acties en personen die niet onder EU-sancties vallen. Wanneer dat niet mogelijk is,

⁵² Zie voetnoot 51.

⁵³ Artikel 3, lid 4, van de sanctieregeling Afghanistan.

Zie bv. de vrijstelling op grond van artikel 2 bis, lid 1, van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne, alleen geldt voor organisaties en agentschappen die op basis van een pijleranalyse door Unie zijn beoordeeld en waarmee de Unie een kaderovereenkomst inzake financieel partnerschap heeft gesloten op grond waarvan de organisaties en agentschappen optreden als humanitaire partners van de Unie (de lijst hiervan is beschikbaar via https://ec.europa.eu/echo/document/download/ebbcfb81-71bf-48a7-b934-edbc7256713f_en?filename=list_ios_partners_2021.pdf); de vrijstelling op grond van artikel 4, lid 1, van de sanctieregeling Somalië komt alleen ten goede aan de Verenigde Naties, gespecialiseerde agentschappen of programma's daarvan, humanitaire organisaties met de status van waarnemer in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties die humanitaire hulp verstrekken, en hun uitvoeringspartners, met inbegrip van bilateraal of multilateraal gefinancierde ngo's die deelnemen aan het plan voor humanitaire hulp voor Somalië van de Verenigde Naties; de vrijstelling op grond van artikel 16 bis, lid 1, van de sanctieregeling Syrië komt alleen ten goede aan overheidsinstanties of rechtspersonen, entiteiten of lichamen die overheidsfinanciering van de Unie of de lidstaten ontvangen om humanitaire hulp te verlenen in Syrië of bijstand te verlenen aan de burgerbevolking in Syrië.

⁵⁵ Zie bijvoorbeeld het arrest van 5 maart 2015, Statoil Fuel & Retail, C-553/13, EU:C:2015:149, punt 39, en het arrest van 6 juli 2000, Dietrich, C-11/99, EU:C:2000:368, punt 50. Zie ook het advies van de Commissie van 8 juni 2021.

kunnen zij gebruikmaken van humanitaire uitzonderingen waarin de desbetreffende EU-sanctieregeling voorziet (zie ook punt 3.14).

- humanitaire uitzonderingen zijn alleen van toepassing op de toegestane acties die in het kader van de betrokken sanctieregeling worden gespecificeerd. Humanitaire actoren moeten zich ervan vergewissen dat er voor dezelfde actie geen andere beperkingen gelden op grond van de bepalingen van dezelfde sanctieregeling en/of andere sanctieregelingen. Daaruit kan blijken dat, afhankelijk van de omstandigheden, meer dan een toestemming vereist kan zijn; ook kan het zijn dat voor een actie die volgens de ene sanctieregeling is toegestaan mits het om een humanitair doel gaat, de humanitaire actor volgens een andere sanctieregeling toch om toestemming moet vragen (zie de gevallen 1 en 2 voor een aantal voorbeelden).

➔ [Beste praktijken van de Raad van de EU](#), delen B.X en B.XI; [FAQ's Syrië](#), vraag 18.

Geval 1: een humanitaire actor die geen middelen ontvangt van de EU of van een lidstaat en die brandstof koopt van een op grond van de sanctieregeling Syrië aangewezen entiteit, moet twee toestemmingen aanvragen: één voor de aankoop van brandstof en één voor het beschikbaar stellen van tegoeden aan een aangewezen persoon⁵⁶.

Geval 2: een humanitaire actor die i) houder is van het EU-certificaat van humanitair partnerschap, maar ii) niet op basis van een pijleranalyse is beoordeeld door de Europese Commissie, en die telecommunicatieapparatuur als bedoeld in bijlage II bij de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk wil uitvoeren naar de niet onder het gezag van de regering vallende gebieden in de oblasten Donetsk en Luhansk, moet er rekening mee houden dat hij gebruik kan maken van een ontheffing op grond van de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk, maar toestemming moet vragen op grond van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne, indien de uitvoer ertoe zou leiden dat economische middelen direct of indirect worden verstrekt aan een aangewezen persoon.

3.8.1. *Humanitaire vrijstellingen*

Humanitaire vrijstellingen houden in dat een beperking niet van toepassing is wanneer de onderliggende actie een humanitair doel heeft. In dat geval mogen humanitaire actoren de betrokken actie zonder uitstel uitvoeren, zonder dat zij de nationale bevoegde instantie om toestemming hoeven te vragen of deze hoeven te informeren. Belangrijk is dat vrijstellingen niet neerkomen op een blanco cheque: de humanitaire actor moet ervoor zorgen dat de sancties niet worden geschonden (zie de punten 4.1–4 betreffende de verplichtingen in het kader van de nalevingsprocedure, en punt 4.5). De humanitaire actor moet zich er ook van vergewissen dat de actie humanitaire doeleinden heeft. Dit betekent

⁵⁶ De twee toestemmingen kunnen inhoudelijk worden opgenomen in één beslissing van de nationale bevoegde instantie.

dat een actie waarvoor beperkende maatregelen gelden, die wordt uitgevoerd voor een niet-humanitair doel (bv. vrede en stabiliteit), niet in aanmerking komt voor de vrijstelling.

Vrijstellingen kunnen betrekking hebben op sectorale beperkingen⁵⁷, alsook op het verbod om tegoeden of economische middelen beschikbaar te stellen aan aangewezen personen voor alle of slechts voor specifieke acties⁵⁸.

Geval 1: een humanitaire actor mag betalen voor diensten die worden verricht door een op grond van de sanctieregeling Afghanistan aangewezen persoon, indien die diensten noodzakelijk zijn voor de tijdige verlening van humanitaire hulp.

3.8.2. Afwijkingen (toestemming)

Een afwijking op humanitaire gronden houdt in dat een actie die anders op grond van de sanctieregeling verboden zou zijn, voor humanitaire doeleinden alleen mag worden uitgevoerd wanneer de nationale bevoegde instantie daarvoor toestemming heeft verleend overeenkomstig de relevante verordening van de Raad. Humanitaire actoren moeten voor de afwijking toestemming vragen aan de nationale bevoegde instantie. De lijst van bevoegde nationale instanties is aan elke EU-sanctieregeling toegevoegd⁵⁹. Wanneer de nationale bevoegde instantie besluit toestemming te verlenen, moet deze uitdrukkelijk en positief zijn geformuleerd, met uitzondering van toestemming die wordt verleend op grond van artikel 2 bis, lid 3, van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne (d.w.z. stilzwijgende procedures)⁶⁰. Humanitaire actoren moeten zich ervan vergewissen dat zij zich tot de juiste nationale bevoegde instantie richten. Het contactpunt voor humanitaire hulp van de Commissie kan helpen bij het vinden van de juiste nationale bevoegde instantie.

Voor bepaalde afwijkingen van de sanctieregeling Noord-Korea en de sanctieregeling Jemen gelden speciale procedures, waarbij het verzoek wordt ingediend bij de nationale bevoegde instantie, die het vervolgens voorlegt aan het sanctiecomité van de Verenigde Naties⁶¹.

De nationale bevoegde instanties verlenen toestemming voor elke specifieke beperking onder de voorwaarden die zij passend achten en overeenkomstig de desbetreffende verordening van de Raad. Deze voorwaarden kunnen rapportageverplichtingen omvatten, alsmede de verplichting voor de humanitaire actor om risicobeperkende maatregelen te

⁵⁷ Zie artikel 6 bis, lid 1, en artikel 16 bis, lid 1, van de sanctieregeling Syrië, alsook de artikelen 4 bis en 5 bis van de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk.

⁵⁸ Zie artikel 16 bis, lid 1, van de sanctieregeling Syrië en artikel 2 bis, lid 1, van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne.

⁵⁹ Zie bijvoorbeeld bijlage III bij de sanctieregeling Syrië. De lijst is ook te vinden op: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/national-competent-authorities-sanctions-implementation_en.pdf

⁶⁰ In dit geval, indien de nationale bevoegde autoriteit binnen vijf werkdagen na ontvangst van een verzoek om toestemming geen negatief besluit heeft genomen, geen verzoek om informatie heeft ingediend en niet heeft laten weten dat zij meer tijd nodig heeft, wordt de toestemming geacht te zijn verleend.

⁶¹ Artikel 45 van de sanctieregeling Noord-Korea en artikel 3 bis, punt b), van de sanctieregeling Jemen.

nemen. De sanctieregeling Syrië⁶², de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne⁶³ en de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk⁶⁴ stellen de nationale bevoegde instanties in staat algemene toestemmingen te verlenen, bijvoorbeeld voor zich herhalende aan beperkende maatregelen onderworpen acties die nodig zijn voor de verlening van humanitaire hulp. Humanitaire actoren kunnen informatie over de procedure voor het aanvragen van toestemming vinden in het factsheet over afwijkingen (zie hieronder).

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), hoofdstukken Syrië en Nicaragua, deel IV; [EU-contactpunt](#); [Factsheet over afwijkingen](#); [FAQ's Syrië](#), vraag 11.

Geval 1: een humanitaire actor die om humanitaire redenen tegoeden moet verstrekken aan een op grond van de sanctieregeling Nicaragua aangewezen persoon, moet, alvorens zulks te doen, uitdrukkelijke toestemming vragen aan de nationale bevoegde instantie waarmee hij de nauwste banden heeft.

Geval 2: een humanitaire actor die niet op basis van een pijleranalyse door de Europese Commissie is beoordeeld en die om humanitaire redenen tegoeden moet verstrekken aan een op grond van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne aangewezen persoon, moet, alvorens dit te doen, toestemming vragen aan de nationale bevoegde instantie waarmee hij de nauwste banden heeft. Indien de nationale bevoegde instantie vijf werkdagen na het verzoek geen negatieve beslissing heeft genomen, geen verzoek om inlichtingen heeft ingediend en geen kennisgeving heeft gedaan dat er meer tijd nodig is, wordt de toestemming geacht te zijn verleend. De humanitaire actor moet ervoor zorgen dat het verzoek aan de juiste nationale bevoegde instantie wordt gericht, anders kan de toestemming voor een afwijking niet worden geacht te zijn verleend. Daartoe kan hij de nationale bevoegde instantie zelf om bevestiging vragen.

3.9. Humanitaire doeleinden

Humanitaire uitzonderingen zijn van toepassing op aan beperkende maatregelen onderworpen acties met uitsluitend humanitaire doeleinden⁶⁵.

De EU-sanctieregelingen bevatten geen definitie van “humanitaire doeleinden”. Volgens punt 76 van de beste praktijken van de Raad van de EU kan het gaan om het (faciliteren

⁶² Artikel 6 bis, lid 2, en artikel 16 bis, lid 2, van de sanctieregeling Syrië.

⁶³ Artikel 2 bis, lid 2, van de sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne.

⁶⁴ Artikel 4 bis, lid 2, en artikel 5 bis, lid 2, van de sanctieregeling erkenning Donetsk en Luhansk.

⁶⁵ In zeldzame gevallen, meestal betreffende VN-sanctieregelingen, wordt een andere formulering gebruikt (bv. artikel 3, lid 4, van de sanctieregeling Afghanistan): “De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing op het ter beschikking stellen van tegoeden of economische middelen die noodzakelijk zijn voor de tijdige verstrekking van humanitaire bijstand en voor andere activiteiten ter ondersteuning van elementaire menselijke behoeften in Afghanistan of voor de ondersteuning van dergelijke activiteiten”. In artikel 3 quaterdecies, lid 9, van de sanctieregeling Rusland wordt verwezen naar “humanitaire projecten”.

van het) verlenen van bijstand, het verstrekken van medische goederen en voedsel aan mensen in nood, het overbrengen van humanitaire hulpverleners en daarmee verband houdende bijstand of evacuaties van mensen in nood. Indicaties van wat humanitaire hulp inhoudt, zijn gewoonlijk opgenomen in de EU-sancties, waarin afwijkingen zijn vastgelegd⁶⁶. Humanitaire projecten moeten in de eerste plaats aan de hand van deze indicaties worden beoordeeld. De COVID-19-richtsnoeren bevatten verscheidene voorbeelden van acties die bedoeld zijn voor humanitaire hulp met betrekking tot medische bijstand.

Om te beoordelen of een project als humanitair project kan worden aangemerkt, moet de humanitaire actor ook rekening houden met het internationaal humanitair recht, het oorlogsrecht, dat onder andere gericht is op het oplossen van humanitaire problemen die zich voordoen in de context van een gewapend conflict, dat al dan niet van internationale aard kan zijn. Bij het uitvoeren van humanitaire operaties moeten de fundamentele beginselen van menselijkheid, neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid leidend zijn.

Humanitaire actoren kunnen hun nationale bevoegde instantie om bijstand verzoeken om na te gaan of specifieke acties als humanitaire hulp kunnen worden aangemerkt.

➡ [Beste praktijken van de Raad van de EU](#), deel X; [COVID-19-richtsnoeren](#); [EU-contactpunt](#).

3.10. Humanitaire uitzonderingen en niet-humanitaire projecten

Aan beperkende maatregelen onderworpen acties die worden uitgevoerd in het kader van projecten met ontwikkelings-, civielebeschermings-, vredes- en stabiliteitsdoeleinden en andere niet-humanitaire doeleinden, vallen niet onder de humanitaire uitzonderingen waarin EU-sancties voorzien. Daarom moet per geval worden nagegaan of een actie humanitaire doeleinden heeft. Uitzonderingen moeten strikt worden toegepast (zie punt 3.8). Bij twijfel, en om schendingen van sancties te voorkomen, moeten humanitaire actoren advies inwinnen bij hun nationale bevoegde instantie.

In bepaalde gevallen bevatten EU-sancties vrijstellingen voor andersoortige acties die niet humanitair van aard zijn, zoals “andere [dan humanitaire] activiteiten ter ondersteuning van elementaire menselijke behoeften”⁶⁷, of andere dan humanitaire activiteiten die hulp bieden bij de verlening van basisdiensten, wederopbouw of herstel van economische activiteiten, of andere civiele doelen dienen⁶⁸.

Het feit dat sommige humanitaire actoren hoofdzakelijk humanitaire operaties uitvoeren of dat in hun statuten staat dat zij hoofdzakelijk humanitaire operaties uitvoeren, betekent niet dat de operaties die zij uitvoeren volgens het internationaal humanitair recht, het

⁶⁶ Zie bijvoorbeeld artikel 8, lid 1, van de sanctieregeling Noord-Korea en artikel 7 bis, lid 3, van de sanctieregeling Syrië.

⁶⁷ Artikel 3, lid 4, van de sanctieregeling Afghanistan.

⁶⁸ Bijvoorbeeld artikel 9 bis, lid 1, punt a), i), van de sanctieregeling Syrië betreffende de toestemming voor activiteiten die bedoeld zijn voor bijstand aan de Syrische burgerbevolking, met name voor humanitaire hulp, hulp bij de verlening van basisdiensten, wederopbouw of herstel van de economische activiteit, of andere civiele doelen dienen.

oorlogsrecht, als humanitaire activiteiten gelden; in de context van EU-sancties zijn het de acties, niet de actoren, die een “humanitair doel” kunnen hebben.

In bepaalde gevallen voeren humanitaire actoren projecten uit die gefinancierd worden door de Europese Commissie, de lidstaten of internationale organisaties. De maatstaf om te beoordelen of een project humanitaire doeleinden heeft, wordt gevormd door het internationaal humanitair recht, de sanctieregelingen van de EU, de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie of van de rechterlijke instanties van de lidstaten en de toepasselijke richtsnoeren (zie punt 1.3).

3.11. EU-sancties en het internationaal humanitair recht

Beperkende maatregelen van de EU worden opgelegd met volledige inachtneming van de internationaalrechtelijke verplichtingen van de EU, waaronder haar verplichtingen krachtens het internationaal humanitair recht. Zij zijn nooit gericht tegen onpartijdige humanitaire organisaties of tegen acties die nodig zijn voor de verlening van humanitaire hulp. De EU streeft ernaar potentiële onbedoelde negatieve gevolgen van de beperkende maatregelen van de EU voor het humanitaire optreden zo veel mogelijk te voorkomen, en indien die effecten onvermijdbaar zijn, de impact ervan te beperken. Personen of entiteiten worden in het kader van individuele financiële sancties op zorgvuldig afgewogen gronden aangewezen en zijn beperkt in aantal. Wanneer bepaalde welomschreven acties noodzakelijk zijn voor de verlening van humanitaire hulp, kunnen ook uitzonderingen in de verordeningen worden opgenomen (zie punt 3.8). Humanitaire actoren kunnen contact opnemen met hun nationale bevoegde instantie om ervoor te zorgen dat de humanitaire hulp terechtkomt bij de mensen die in nood verkeren (zie punt 3.13).

3.12. Verschillende soorten humanitaire programma's

Humanitaire hulp kan verschillende vormen aannemen, zoals de verstrekking van bepaalde goederen of diensten of bijstand in de vorm van contant geld. Humanitaire uitzonderingen en het beginsel dat mensen in nood overeenkomstig het internationaal humanitair recht niet mogen worden doorgelicht, zijn van toepassing ongeacht de vorm en de modaliteiten van het humanitaire project.

3.13. Mensen in nood (eindbegunstigden)

Acties met humanitaire doeleinden zijn bedoeld om bijstand te verlenen aan mensen in nood of, volgens het internationaal humanitair recht, aan beschermde personen in een gewapend conflict.

Volgens het internationaal humanitair recht hebben mensen in nood altijd recht op humanitaire hulp. Daarom mogen zij niet doorgelicht worden. Dit betekent dat humanitaire actoren humanitaire hulp in welke vorm dan ook (met inbegrip van financiële bijstand) aan deze personen kunnen verlenen zonder te hoeven nagaan of het al dan niet om aangewezen personen gaat⁶⁹. Eindbegunstigden zijn te onderscheiden van tussenpersonen (natuurlijke personen, rechtspersonen of instanties) die, behoudens mogelijke uitzonderingen, direct

⁶⁹ Het is bijvoorbeeld niet nodig na te gaan of de naam van iemand in nood aan wie humanitaire hulp wordt verleend, voorkomt op een lijst van aangewezen personen, dan wel of de betrokkene lid is van een aangewezen groep.

noch indirect tegoeden of economische middelen mogen ontvangen (zie de punten 3.3, 3.8 en 3.14).

Humanitaire actoren (meestal ngo's of internationale organisaties) die belast zijn met de verlening van humanitaire hulp aan mensen in nood, moeten echter kunnen aantonen dat de ontvangers van humanitaire hulp die niet zijn gescreend aan de hand van EU-lijsten van aangewezen personen, daadwerkelijk mensen in nood waren. Voor alle duidelijkheid: het verstrekken van tegoeden of economische middelen aan een aangewezen persoon die als persoon in nood wordt aangemerkt, geeft geen aanleiding tot aansprakelijkheid voor het schenden van EU-sancties ten aanzien van degenen die tegoeden of economische middelen verstrekken of anderen hogerop in de toeleveringsketen (bv. banken).

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), onder andere hoofdstuk Syrië, vraag 25.

Geval 1: een humanitaire actor hoeft niet na te gaan of elke persoon in nood in een vluchtelingenkamp in Syrië een aangewezen persoon is voordat hij hulp in de vorm van geld uitdeelt. Hij moet echter desgevraagd aan de nationale bevoegde instantie kunnen aantonen dat de betrokkene daadwerkelijk een persoon in nood is.

3.14. “Geen andere opties”-situatie

Humanitaire actoren moeten de humanitaire hulp in bepaalde banen leiden via acties en personen die niet aan beperkende maatregelen zijn onderworpen. Wanneer dit niet mogelijk is, moeten zij gebruikmaken van humanitaire uitzonderingen in de desbetreffende EU-sancties. Overeenkomstig het internationaal humanitair recht, het oorlogsrecht, mag de verlening van humanitaire hulp niet worden belemmerd door beperkende maatregelen van de EU, indien geen andere optie beschikbaar is. Indien een dergelijke belemmering zich voordoet, moeten humanitaire actoren contact opnemen met de nationale bevoegde instantie om naar oplossingen te zoeken.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), onder andere hoofdstuk Syrië, vraag 17.

4. NALEVING VAN EU-SANCTIES

4.1. Verplichtingen van humanitaire actoren

Op grond van EU-sancties geldt er een resultaatsverplichting met betrekking tot onder andere financiële en sectorale maatregelen. De wijze waarop de resultaatsverplichting wordt vervuld, wordt in de verordening van de Raad van de EU waarbij EU-sancties worden ingesteld, niet nader gespecificeerd. Om ervoor zorg te dragen dat aan de resultaatsverplichting wordt voldaan, moeten alle humanitaire actoren daarom hun eigen interne procedures ontwikkelen, uitvoeren en stelselmatig actualiseren, waarbij zij gebruik moeten maken van passende middelen, toegespitst op het risico van hun project, het gebied of de gebieden waar het project zal worden uitgevoerd en de personen en entiteiten die tegoeden en economische middelen ontvangen.

De resultaatsverplichting houdt in dat het feit dat bepaalde procedures zijn ingesteld, niet per se leidt tot uitsluiting van aansprakelijkheid in geval van overtreding van de EU-sancties. In dat geval moeten humanitaire actoren kunnen aantonen dat zij niet wisten en

redelijkerwijs niet konden vermoeden dat zij met hun acties sancties zouden hebben overtreden (zie punt 4.5). Niettemin kan de toepassing van een behoorlijke procedure voor interne compliance de aansprakelijkheid van humanitaire actoren voor onbedoelde overtredingen van sancties verminderen. Het is in dat verband van het uiterste belang om over krachtige en grondige interne procedures te beschikken. Humanitaire actoren moeten zo snel mogelijk contact opnemen met de nationale bevoegde instantie wanneer zij beseffen dat hun acties tot een schending van EU-sancties hebben geleid.

➡ [FAQ's Rusland](#), deel A. "Circumvention and due diligence"; [Risk Management Principles Guide](#).

4.2. Interne procedures om de naleving van EU-sancties te waarborgen – passende zorgvuldigheid

Passende zorgvuldigheid is een term die alle procedures, verificaties en controles omvat die zijn ingesteld om ervoor te zorgen dat sancties niet worden overtreden. In de vragen en antwoorden over passende zorgvuldigheid bij het zakendoen met Iran heeft de Commissie een risicogebaseerde aanpak aanbevolen die bestaat uit:

- een risicoanalyse;
- passende zorgvuldigheid op meerdere niveaus; en
- permanente monitoring.

Passende zorgvuldigheid kan met name inhouden dat begunstigden van tegoeden of economische middelen worden getoetst aan lijsten van aangewezen personen (zie punt 3.3). Ook kan onderzoek worden gedaan naar ongunstige berichtgeving in de pers door op internet en in nieuwsbronnen te zoeken naar aanwijzingen dat een contractuele tegenpartij of anderszins een ontvanger van tegoeden of economische middelen, zelfs als deze geen aangewezen persoon is (en dus de toetsing aan de hand van de sanctielijst doorstaat), in feite onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon (bv. berichten in de plaatselijke pers dat een bedrijf onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon). EU-sancties worden in de loop van de tijd vaak gewijzigd, met name om nieuwe personen op de lijst van aangewezen personen te plaatsen. Humanitaire actoren moeten ervoor zorgen dat hun interne procedures up-to-date zijn. Humanitaire actoren moeten bijzonder voorzichtig te werk gaan wanneer zij samenwerken met nieuwe partners of tussenpersonen in het derde land waar humanitaire hulp wordt verleend. Zij moeten de nodige registers van hun operaties bijhouden, hun personeel regelmatig opleiden op het gebied van passende zorgvuldigheid en beschikken over degelijke waarschuwingssystemen in geval van niet-naleving, overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat.

Humanitaire actoren worden sterk aangemoedigd de hulp in te roepen van hun nationale bevoegde instantie om ervoor te zorgen dat hun zorgvuldigheidsonderzoek is afgestemd op hun operaties. Sommige nationale bevoegde instanties hebben zelf richtsnoeren betreffende passende zorgvuldigheid gepubliceerd.

➡ [FAQ's Rusland](#), deel A. "Circumvention and due diligence"; [Risk Management Principles Guide](#); [Vragen en antwoorden over passende zorgvuldigheid bij het zakendoen met Iran](#).

4.3. Overwegingen in verband met aangewezen personen en entiteiten

Humanitaire actoren moeten alle EU-sancties naleven (zie punt 4.1). Humanitaire actoren zullen echter wellicht meer aandacht willen besteden aan bepaalde beperkingen. Met betrekking tot het verbod om tegoeden of economische middelen ter beschikking te stellen aan bepaalde personen en entiteiten, zouden humanitaire actoren met name bijzondere aandacht moeten besteden aan de volgende aanwijzingen van personen en entiteiten:

– ondernemers

humanitaire actoren kunnen voor de uitvoering van een humanitair project lokale leveranciers, logistieke diensten en lokaal personeel in onderaanneming nodig hebben. Deze bedrijven kunnen evenwel zijn aangewezen, of in handen zijn van of onder zeggenschap staan van aangewezen personen;

– zorgsector

het kan zijn dat humanitaire actoren medische diensten verlenen via plaatselijke ziekenhuizen die in handen zijn van aangewezen personen. Dit kan het geval zijn wanneer de EU-sancties gericht zijn tegen personen die actief zijn in de zorgsector, zoals in het geval van de sanctieregeling Syrië;

– nep-liefdadigheidsinstellingen

het kan zijn dat humanitaire actoren humanitaire hulp verlenen via plaatselijke ngo's of andere humanitaire organisaties. Bepaalde ngo's kunnen echter aangewezen entiteiten zijn omdat zij zijn gebruikt als dekmantel voor onwettige activiteiten;

– veiligheidsdiensten, strijdkrachten paramilitaire groepen

de contacten tussen humanitaire actoren en veiligheidsdiensten, strijdkrachten, paramilitaire groepen en politie moeten op zodanige wijze plaatsvinden dat geen afbreuk wordt gedaan aan de principiële verlening van humanitaire hulp. Bij die contacten, indien die gepaard zouden kunnen gaan met de implicatie dat tegoeden of economische middelen worden overgedragen, moet er ook rekening mee worden gehouden dat die entiteiten zijn aangewezen in het kader van verschillende EU-sanctieregelingen;

– zakelijke gelddiensten

het kan zijn dat humanitaire actoren een beroep moeten doen op plaatselijke gelddiensten voor het wisselen van valuta of voor andere valutatransacties. Sommige daarvan zijn echter op grond van EU-sancties aangewezen marktdeelnemers.

– plaatselijke overheidsinstanties

sommige aangewezen personen die formeel of informeel deel uitmaken van de staatsstructuren in landen waar humanitaire hulp wordt verleend, kunnen betrokken zijn bij de verlening van humanitaire hulp. Indien aan die landen humanitaire hulp wordt verleend, moeten humanitaire actoren ervoor zorgen dat die aangewezen groepen daar niet van profiteren.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), hoofdstuk Terrorismebestrijding, vraag 2; hoofdstuk Iran, vraag 2; hoofdstuk Nicaragua, vraag 3; hoofdstuk Syrië, vraag 20; hoofdstuk Venezuela, vraag 2; [EU-contactpunt](#).

4.4. Wie moet beschikken over interne procedures om de naleving van EU-sancties te waarborgen?

De resultaatsverplichting geldt voor elke persoon of entiteit die betrokken is bij het verlenen van humanitaire hulp waarop EU-sancties van toepassing zijn. Met name ngo's, internationale organisaties en donoren zijn doorgaans het best in staat om de voor de passende zorgvuldigheid benodigde informatie te verzamelen, aangezien zij belast zijn met hetzij het opzetten van de projecten, hetzij het uitvoeren van de laatste fase van de verlening van de bijstand aan mensen in nood. Zij moeten deze informatie derhalve ter beschikking stellen van kredietinstellingen en zakelijke leveranciers die betrokken zijn bij het humanitaire project. In het bijzonder moeten ngo's en donoren zich ervan bewust zijn dat kredietinstellingen en financiële instellingen registratieverplichtingen hebben op grond van het EU-kader ter bestrijding van witwassen en dat zonder deze informatie financiële transacties niet kunnen worden verwerkt. Die registratieverplichtingen gelden voor zowel het cliëntenonderzoek als bewijsstukken en registratie van transacties. De originele documenten (of kopieën die krachtens het nationale recht dezelfde bewijskracht hebben) die nodig zijn om de transacties te identificeren, moeten na de beëindiging van de zakelijke relatie met een cliënt of na de datum van een occasionele transactie gedurende vijf jaar worden bewaard. De lidstaten mogen deze termijn onder specifieke voorwaarden verlengen.

Ngo's en andere humanitaire organisaties worden dan ook aangemoedigd alle relevante informatie te delen met banken en andere particuliere actoren. Dat kan ook gelden voor comfort letters die een donor mogelijk ten gunste van hen heeft opgesteld, hun risicobeoordelingen met betrekking tot de actie en risicobeperkende maatregelen ten aanzien daarvan, eventuele certificeringen die hun zijn toegekend en verwijzingen naar de rechtsgrondslagen van de toepasselijke EU-sancties en humanitaire uitzonderingsbepalingen⁷⁰.

Tegelijkertijd mogen de EU-sancties niet leiden tot te ver doorgevoerde naleving. Zij mogen met name niet zo worden uitgelegd dat humanitaire actoren, in het bijzonder ngo's, onrealistische inspanningen moeten leveren om bewijzen te verzamelen of het tegendeel te bewijzen.

Zakelijke leveranciers moeten samenwerken met ngo's om de laatstgenoemden de relevante informatie te verstrekken, met name GN-codes en andere identificatiecodes van goederen die beschikbaar worden gesteld aan ngo's.

➡ [COVID-19-richtsnoeren](#), onder andere hoofdstuk Syrië, vraag 20.

4.5. Aansprakelijkheid

Acties van humanitaire actoren die een schending van EU-sancties inhouden, geven aanleiding tot aansprakelijkheid, tenzij de humanitaire actoren kunnen aantonen dat zij niet wisten en geen gegronde reden hadden om te vermoeden dat hun acties een schending van de op grond van de EU-sanctieregelingen geldende verbodsbepalingen zouden inhouden. Hieruit volgt dat humanitaire actoren over passende interne procedures moeten beschikken om schending van sancties te voorkomen.

⁷⁰ Met name zouden humanitaire actoren in het mededelingenveld van geldovermakingen de referentie van de toepasselijke humanitaire uitzonderingsbepaling of de reden voor de overmaking kunnen vermelden.

Geval 1: een humanitaire actor stelt dat hij niet had kunnen vermoeden dat een van zijn tussenpersonen, aan wie hij goederen voor mensen in nood leverde, deze in plaats daarvan aan aangewezen personen had verstrekt. Deze tussenpersoon was echter bekend in de pers/humanitaire gemeenschap omdat hij in een eerder geval hetzelfde had gedaan. De nationale bevoegde instantie kan derhalve de humanitaire actor om nader bewijs verzoeken dat hij de nodige passende zorgvuldigheid in acht heeft genomen om te voorkomen dat de EU-sancties zouden worden overtreden.

4.6. Sancties en straffen

De bevoegdheid om de EU-sancties te handhaven berust bij de lidstaten. De nationale bevoegde instantie of de rechterlijke macht is er in principe mee belast na te gaan of de EU-sancties zijn geschonden en de overtreder een administratieve of strafrechtelijke sanctie op te leggen. In het algemeen worden de straffen afgestemd op de mate waarin de overtreder verantwoordelijk is.

➡ [EU-contactpunt.](#)

4.7. Verstrekken van relevante informatie

Humanitaire actoren zijn op grond van EU-sancties verplicht de nationale bevoegde instantie alle informatie te verstrekken die de naleving van EU-sancties kan vergemakkelijken, deze informatie ook aan de Commissie door te geven⁷¹ en met de nationale bevoegde instantie samen te werken bij de eventuele follow-up⁷². Het kan daarbij gaan om informatie over pogingen van andere personen om EU-sancties te omzeilen, een niet-aangewezen entiteit die eigendom is of onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon, of andere elementen die nuttig kunnen zijn voor de beoordeling door de nationale bevoegde instantie. Sommige lidstaten hebben specifieke rapportageprocedures vastgesteld. De nationale bevoegde instantie kan daarover nadere gegevens verstrekken.

➡ [EU-contactpunt.](#)

CHECKLIST (NIET-LIMITATIEF)	
1	Zijn de goederen (GN-codes of omschrijving van de goederen) die u naar derde landen vervoert strikt noodzakelijk voor mensen in nood (bv. waterpompen) of dienen zij ter ondersteuning van uw operatie (bv. telecommunicatieartikelen, beschermende uitrusting, voertuigen), en zijn zij onderworpen aan sectorale beperkingen, zoals een uitvoer- of gebruiksverbod?
2	Moet u in het land waar u humanitaire hulp verleent goederen kopen of gebruiken waarvoor beperkende maatregelen gelden (bv. brandstof voor auto's en vrachtwagens)?

⁷¹ Bijvoorbeeld aan het EU-contactpunt of aan relex-sanctions@ec.europa.eu

⁷² Zie bijvoorbeeld artikel 9 van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten.

3	Hebt u, ook bijvoorbeeld via sociale media of door op andere manieren informatie te verzamelen, geverifieerd dat lokale leveranciers niet op een lijst staan of eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van aangewezen personen?
4	Hebt u gecontroleerd dat de ngo in het derde land waarmee u een contract afsluit voor de uitvoering van het humanitaire programma, geen aangewezen organisatie is en geen eigendom is of onder zeggenschap staat van aangewezen personen?
5	Huurt u ruimten, voertuigen of andere eigendommen van aangewezen personen of van een onderneming of entiteit die eigendom is van of onder zeggenschap staat van een aangewezen persoon, onderneming of entiteit?
6	Bent u van plan tegoeden of goederen te verstrekken aan aangewezen personen, die ze vervolgens aan personen in nood moeten verstrekken?
7	Wordt uw veiligheid gegarandeerd door een aangewezen entiteit of groep, of door een entiteit die eigendom is van of onder zeggenschap staat van een aangewezen entiteit, en hebt u daarvoor betaald?
8	Verstrekt u training, tegoeden of andere economische middelen aan aangewezen personen, bijvoorbeeld wanneer u hen ontmoet?
9	Hebt u passende risicobeperkende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat uw tegoeden of goederen niet in beslag worden genomen, ook niet met geweld, door aangewezen personen, met name paramilitaire groepen, politie of strijdkrachten?
10	Zijn de beperkingen op bankdiensten op grond van EU-sancties relevant in het land waar u van plan bent humanitaire hulp te verlenen?
11	Moet u belasting betalen in het derde land waar u humanitaire hulp verleent en waar overheidsfuncties worden bekleed door aangewezen functionarissen?
12	Stelt u tegoeden of economische middelen beschikbaar aan de overheid in het derde land waar u humanitaire hulp verleent en waar overheidsfuncties worden bekleed door aangewezen functionarissen?
13	Hebt u degelijke interne procedures opgezet, onder meer voor het opsporen van en snel optreden bij schending van EU-sancties?

VOOR GELIJKLUIDEND AFSCHRIFT
 Voor de secretaris-generaal

Martine DEPREZ
 Directeur
 Besluitvorming & Collegialiteit
 EUROPESE COMMISSIE

